

забезпечуючи одночасно з всебічним й гармонійним розвитком особистості досягнення власних цілей фізичного виховання і спорту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аристотель. Сочинения в четырех томах / Под. общ. ред. А. И. Доватура; Пер. с древнегреч. – М.: Мысль, 1983. – Т. 4. – 830 с.
2. Квинтилиан М. Ф. О воспитании оратора [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pedagog/galag/06.php
3. Кравець В. П. Історія класичної зарубіжної педагогіки та шкільництва: Навч. посібник для студ. пед. навч. закладів / В. П. Кравець. – Тернопіль: Вид-во „Тернопіль”, 1996. – 436 с.
4. Монтень М. Проби / М. Монтень. – К.: Дух і літера, 2007. – 383 с.
5. Наумчук В. І. Євро-2012. Історія українського футболу в контексті європейського виміру / В. І. Наумчук // Міжн. збірн. наук. праць. Серія: Історія, міжнародні відносини / Гол. ред. Л. М. Алексієвець. – Вип. 9: Україна – Європа – Світ. Творимо історію разом. Присвячується Євро 2012. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2012. – С. 96 – 102.
6. Ovidij P. O. Ljubovnielegiji. Mistectvokohannja. Skorbotni elegiji / P. O. Ovidij. – K.: Osnovi, 1999. – 300 s. – Rezhimodostupu: http://www.ae-lib.org.ua/texts/ovidius_ars_amatoria_ua.htm
7. Pisma Marka Tullija Cirona k Attiku, blizkim, bratu Kvintu, M. Brutu / Perevod V. O. Gorenshtejna [Elektronnyj resurs]. – Rezhimodostupu: <http://ancientrome.ru/antlitrcicero/>
8. Platon. Sochinenija v 4-h tomah / Pod. red. A. F. Loseva, V. F. Asmusa; Per. s drevnegrech. – SPb.: Izd-vo S.-Peterb. un-ta; «Izd-vo Olega Abishko», 2006. – T.1. – 632 s.
9. Rable F., Monten M. Misli o vospitanii i obuchenii detej / F. Rable, M. Monten; per. s fr. V. Smirnova. – M.: Tipo-lit. T-va I. N. Kushyarev i K°, 1896. – 164 s.
10. Rotterdamskij E. Pohvala Glupoti / E. Rotterdamskij; [Per. zlat. V. Litvinov]. – K.: Toloka, 2012. – 192 s.
11. Seneka L. A. Moralnistido Lucilija / Lucij Annej Seneka; [Per. A. Sodomori]. – K.: Osnovi, 1999. – 608 s.

УДК: 796.011.3:373.1

Омельяненко Інна Олександрівна

Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка м. Тернопіль

ПРО ДЕФІНІЦІЮ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ОСНОВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ

В результаті індуктивно-дедуктивного аналізу теоретичного матеріалу визначено та показано у статті логічність виокремлення нормативно-правових основ фізичного виховання у самостійне теоретичне положення з обґрунтуванням його визначення та сутності.

Ключові слова: *основи системи фізичного виховання, закони, нормативні акти, нормативно-правові основи.*

Омельяненко Інна Олександрівна. О дефиниции нормативно-правовых основ физического воспитания школьников. *В результате индуктивно-дедуктивного анализа теоретического материала выявлено и показано в статье логичность выделения нормативно-правовых и программных основ физического воспитания в самостоятельные теоретические положения с обоснованием его определения и содержания.*

Ключевые слова: *основы системы физического воспитания, учебная программа, законы, нормативные акты, нормативно-правовые основы.*

Omelyanenko Inna Aleksandrivna. About definition of regulatory and legal foundations of students physical education. *Analysis of the literature and government documents defined different interpretations by experts basics of students physical education culture, which contain legal, regulations and policy documents and non-availability of single position about their definition. Was revealed absolute identity in content with common flaws in government documents of Ukraine and closest neighborhoods*

of Soviet Union, it tell us about dependency of the country past in Ukrainian cultural space. Inductive-deductive analysis of theoretical material provides understanding of logical isolation of legal and regulatory physical culture basics in independent theoretical position. Following conditions of juridically subordination, was specified determination of physical culture education, which is the subject of research. Was offered to consider the nature of regulatory and legal basics in physical culture system, as an array of acts that determine relationship between different subjects of physical culture functions; is a norm, measure, (standart) of functionality and the result in system of physical culture.

Key words: *basics of physical culture system, laws, regulations of regulatory foundations.*

Постановка проблеми. Проблема дефініції в науці існувала завжди і має перманентний характер. Це обумовлено розвитком науки, відкриттями в ній нових напрямів, формуванням різних шкіл, що деколи мають різні наукові концепції і методологічні основи. Ця проблема загострюється особливо в період перебудови, переходу від звичних, традиційних концепцій до нових, заснованих на нових методологічних підходах [12].

В Україні відбувається активне становлення та розвиток теорії фізичного виховання і спорту. Різні позиції науковців у тлумаченні теоретичних положень системи фізичного виховання свідчать про незалежне, незаангажоване мислення фахівців. В той же час, така неузгодженість думок вносить елемент хаосу у теоретичні основи системи фізичного виховання, що негативно позначається на її функціонуванні.

Удосконалення механізмів регулювання сфери фізичної культури можливе лише у разі наявності чітко розробленого й структурованого понятійно-категоріального апарату. Суворе регламентація дефініцій, вихідних понять і категорій унеможливує їх неправильне тлумачення, спрощує обговорення та розуміння складних проблем галузі, дозволяє проникнути в їх сутність [2,7,9,12]. Однією з таких категорій, що потребує теоретичного обґрунтування з наступним визначенням її сутності є нормативно-правові основи, які поряд з програмними правовими, науково-методичними, теоретико-методичними, організаційними, світоглядними утворюють систему фізичного виховання школярів.

Мета дослідження. Обґрунтувати визначення і сутність нормативно-правових основ фізичного виховання школярів.

Результати дослідження. Вітчизняні науковці визнають роль нормативних документів, навчальної програми і нормативів фізичної культури дітей та учнівської молоді у функціонуванні та розвитку системи фізичного виховання. У той же час, ними по-різному подаються вихідні поняття та характеризується сутність основ фізичного виховання. Так, Б.М. Шиян підкреслюючи значення надійного *«правового, програмового та нормативного забезпечення»* у досягненні вагомих успіхів у розвитку фізичної культури, зазначав що його сутність виражається у конкретних документах і матеріалах, розроблених державними органами управління у сфері фізичної культури і спорту. У своїх наукових доробках автор не тлумачить кожне з положень сформульованого ним поняття. Втім, аналіз наведених Б.М. Шияном документів, розроблених державними органами управління у сфері фізичної культури і спорту, що складають інформаційний обсяг *«правових, програмових та нормативних основ»* фізичного виховання дають підстави стверджувати, що до *«правового»* забезпечення автор відносить закони, державні програми розвитку фізичної культури і спорту та постанови розроблені відповідними нормотворчими суб'єктами. Характеризуючи *«програмове»* забезпечення Б.Шиян аналізує державні навчальні програми, а *«нормативне»* забезпечення фізичного виховання відбувається, на думку автора, через перелік тестів, що виявляють рівень фізичної підготовленості школярів та нормативні акти, які розробляються органами державної виконавчої влади, що регулюють діяльність у сфері фізичної культури і спорту [19,с.48].

Аналізуючи державні документи від часу набуття Україною незалежності до 2006 року О.М. Худолій висловив своє бачення змістового наповнення *«правових, програмно-нормативних основ»* фізичного виховання і спорту в Україні. До *правових основ* автор відніс закони і підзаконні акти, які регулюють діяльність у сфері фізичного виховання і спорту. У змістовому наповненні *нормативних основ* фізичного виховання О. Худолієм наведено перелік наказів профільного міністерства, що регулюють фізичне виховання і спорт в Україні. Серед зазначених автором документів не йдеться про навчальні програми, втім пропонується перелік Державних програм розвитку фізичної культури в Україні, що дає підстави для припущення про їх отождення науковцем з *програмними* основами фізичного виховання [17,с.47].

Сутністю *«програмно-нормативних основ»* фізичного виховання за Шамардіною Г. є державні навчальні програми, зміст яких конкретизується з урахуванням віку, статі, рівня підготовленості, стану здоров'я учасників фізкультурного руху [18,с.57].

В.Іващенко, О.Безкопильний також визнають доцільність використання поняття *«програмно-нормативної основи»* фізичного виховання. Автори розтлумачують її зміст, як «сукупність норм і вимог» на кшталт комплексу ГПО у колишньому Радянському Союзі, чи діючих, у свій час, Державних тестів і нормативів оцінки фізичної підготовленості населення України з розумінням того, що ця найбільш мінлива та мобільна основа фізичного виховання буде з часом оформлена у інший спосіб, але з незмінними, на думку авторів, «змістом норм та способів їх виявлення» [6,с.76].

Н.О.Долгова порівнюючи *«нормативно-правову основу»* фізичного виховання студентів у вищих навчальних закладах України та Польщі, посилається на основні закони країн, що регламентують фізичне виховання молоді [4]. Гасюк І.Л. солідарний з авторкою у застосуванні дефініції *«нормативно-правових основ фізичної культури і спорту»* та з її змістовим наповненням законодавчими актами, що регулюють функціонування фізичної культури і спорту використовує поняття [2,с.243].

У державних документах України, що регулюють процес фізичного виховання дітей та молоді, також фігурує поняття «основи фізичного виховання». Зокрема, у загальних положеннях Державних вимог до системи фізичного виховання дітей, учнівської і студентської молоді сформульовано мету зазначеного документу, яка полягає у *«визначенні ідеологічних, науково-методичних і організаційних основ фізичного виховання»* в Україні [3]. Таким чином нормативним документом не задекларовано існування правових та програмно-нормативних основ. В той же час, у його змісті характеризуються теоретичні, організаційно-педагогічні *«основи»* та нормативне, наукове, методичне, медичне, кадрове *«забезпечення»* системи фізичного виховання. Аналіз документу виявив, що у характеристиці організаційно-педагогічних основ побіжно згадується навчальна програма, як документ, що визначає зміст навчальної дисципліни «Фізичне виховання» та державна система тестів, яка використовується для перевірки ефективності фізичного виховання. А в розділі документу «Нормативне забезпечення» зазначено, що фізичне виховання дітей та учнівської молоді регламентується і забезпечується системою державних нормативних показників, які є критеріями його ефективності і якості та затверджуються Кабінетом Міністрів України. Аналіз документу нашоухує на висновок про вибірковість у визначенні основ фізичного виховання; відсутність всеохоплюючої інформації, властивої для нормативних документів та неузгодженість його окремих позицій.

У преамбулі до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» заявлено, що він *«визначає загальні правові, організаційні, соціальні та економічні основи діяльності у сфері фізичної культури і спорту...»* [5]. Поза тим, програмно-нормативні основи фізичного виховання в основному документі, що регламентує фізичне виховання підростаючого покоління не згадуються.

Проведення паралелей між законом України та Федеральним законом «О физической культуре и спорте в Российской Федерации» [15] виявило абсолютну ідентичність у формулюванні основ системи фізичного виховання і спорту. У той же час, фахівці у галузі фізичного виховання РФ [1,14,16] одноставно виділяють поруч з «правовими» основами фізичного виховання і «програмно-нормативні», характеризуючи перші, як масив правових актів, які мають різну юридичну

силу (закони, постанови, накази, інструкції тощо) визначають різні правовідносини між різними суб'єктами фізкультурно-спортивної діяльності. Програмно-нормативні основи, на думку авторів, утворені державною програмою фізичного виховання та Єдиною всеросійською спортивною класифікацією. Поза тим, Муллер А.Б. зазначає на відсутності у Росії «єдиної цілісної системи конкретних установок і оціночних нормативів» [8].

У Білорусі, ідентично до позиції російських науковців, фахівці фізичного виховання і спорту розглядають «правові» та «програмно-нормативні» основи фізичного виховання. Перші охоплюють «сукупність нормативних актів», що регулюють функціонування системи фізичного виховання. Програмно-нормативні – «розкриваються у трьох ступінчастій системі взаємопов'язаних нормативних вимог до рівня фізичної підготовленості та фізичної освіти людини» через державні програми з фізичної культури, фізкультурно-оздоровчий комплекс Республіки Білорусь, що визначає вимоги до фізичної підготовленості людей у віці від 7 до 17 років та Єдину спортивну класифікацію [20].

Аналіз наукової літератури і державних документів України та найближчих сусідів пострадянського простору є обґрунтованою підставою для виділення у теорії фізичного виховання, поміж інших, «правових» основ фізичного виховання підростаючого покоління. Їх наповнення є *правові акти*, які, згідно класифікації прийнятій у юриспруденції поділяються на *законні* що видаються законодавчими органами (у нашій державі — Верховною Радою України) і *підзаконні* (що їх видали Президент України, Кабінет Міністрів України, міністерства, державні комітети тощо), які визначають різні правовідношення між різними суб'єктами фізкультурно-спортивної діяльності [10].

Чи всі правові акти, які регулюють відносини у фізичному вихованні і спорті можуть розглядатися, як їх основа? Відповідь на це питання дають положення юридичної субординації, де розглядаються декілька видів правових актів: *нормативні* (регулюють певну сферу суспільних відносин і є загальнообов'язковими); *індивідуальні* (ненормативні) (породжують права і обов'язки лише у тих конкретних суб'єктів, яким вони адресовані, у конкретному випадку); *інтерпретаційні* (акти тлумачення норм права, що мають допоміжний характер і, як правило, «обслуговують» нормативні акти) [10, с.767]. Прикладами індивідуальних правових актів можуть бути: вирок суду, наказ власника підприємства або уповноваженого ним органу про надання чергової відпустки конкретному працівникові, Указ Президента України про нагородження громадянина орденом і тощо Інтерпретаційний акт - це документ, який містить роз'яснення змісту і порядку застосування норми права [13, с.656]. Очевидно, що такі правові акти не можуть складати основу фізичного виховання школярів. Натомість, для нормативних правових актів є характерними «загальнообов'язковість», застосування «...для неозначеного кола осіб», розрахованість «...на неодноразове застосування» [11]. Такі риси є прийнятними для характеристики правових актів основ фізичного виховання. Тому вважаємо за доцільне підкреслювати у їх назві нормативний характер правових актів, що регулюють фізичне виховання школярів, з відповідним використанням терміну «**нормативно-правові основи фізичного виховання**».

ВИСНОВКИ. У теорії фізичного виховання, з поміж інших основ системи фізичного виховання, доцільно виділяти нормативно - правові. Їх сутність утворює масив законів та підзаконних актів, що регулюють правовідносини між різними суб'єктами фізкультурно-спортивної діяльності; є нормою, мірою (еталоном) діяльності та її результатів у системі фізичного виховання.

Було виявлено абсолютну ідентичність змісту державних документів України та найближчих сусідів пострадянського простору у частині досліджуваної проблеми, що свідчить про тягар залежності минулого країни у культурному українському просторі.

ПЕРСПЕКТИВАМИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ є обґрунтування та виявлення сутності програмних основ системи фізичного виховання школярів з визначенням місця державних нормативних показників в основах системи фізичного виховання школярів, які слугують критеріями її ефективності і якості.

ЛІТЕРАТУРА.

1. Васильков А. А. Теория и методика физического воспитания : учебник / А. А. Васильков. — Ростов н/Д : Феникс, 2008. — 381 с.
2. Gasjuk I.L. Suchasnij stan i tendencii vdoskonalennjanormativno-pravovihosnovfizichnoї kulturi i sportuvУкраїні, 2009, № 3 (31), S.243-256.
3. Державні вимоги до системи фізичного виховання дітей, учнівської і студентської молоді. - Наказ Міністерства освіти України від 25 травня 1998 року N 188.
4. Долгова Н.О. Нормативно-правова основа фізичного виховання в університетах польщі та України: компаративний аналіз. [<http://конференция.com.ua/pages/view/663>].
5. Закон України «Про внесення змін до Закону України "Про фізичну культуру і спорт" та інших законодавчих актів України N 2755-VI від 02.12.2010.
6. Ivashhenko V.P. Teorija i metodikafizichnogovihovannja. Cherkasi, VidavnictvoCNTEI, 2006, S.76-77.
7. Mal'ona S. Pravo — specifichnij zasib upravlinnja fizichnoju kul'turoju i sportom. Pedagogika, psihologija ta mediko-biologichni problemi fizichnogo vihovannja i sportu, 2006, № 4, S. 108-110.
8. Muller A.B. Fizicheskajakul'tura. Moskva, Jurajt-Izdat, 2013, 435s.
9. Olijnik M. O., Skripnik A P. Pravovi osnovi organizacii ta upravlinnja fizichnoju kul'turoju, sportom, turizmom v Ukraїni. X., NaDIFK, 2000, 292 s.
10. Oprishko V. F. Pravoznavstvo: pidruchnik. K., KNEU, 2003, 767 s.
11. Про вдосконалення порядку державної реєстрації нормативно-правових актів у Міністерстві юстиції України та скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правових актів. - Наказ міністерства юстиції України № 34/5 від 12.04.2005 р.
12. Sambur V. V. Normativni dokumenti z fizichnoї kul'turi i sportu v konteksti problem gumanizacii suspil'stva. Pedagogika, psihologija ta mediko-biologichni problemi fizichnogo vihovannja i sportu, 2005, № 15, S. 38-44.

13. Skakun O.F. Teorijaderzhavi i prava. Harkiv, Konsum, 2001, 656 s.
14. Теория и методика физической культуры: учебник для студентов вузов/ под ред. Ю.Ю. Курамшина. — М.: Советский спорт, 2003. — 200 с.
15. Федеральный закон "О внесении изменений в Федеральный закон "О физической культуре и спорте Российской Федерации" года N 108-ФЗ от 12 июля 2006г.
16. Холодов Ж.К. Теория и методика физического воспитания и спорта : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. — 2-е изд. испр и доп. / Ж.К. Холодов, В.С. Кузнецов — М: Издательский центр «Академия», 2003.— С.10-19, 163.
17. Hudolij O.M. Zagal'ni osnoviteorii i tametodikifizichnogovihovannja. Harkiv, «OVS», 2007, S.47.
18. Shamardina G.M. Osnoviteorii i metodikifizichnogovihovannja : vibrani lekci. Dnipropetrovs'k, Porogi, 2004, S.57.
19. Shijan B.M. Teorija i metodika fizichnogo vihovannja shkoljariv. Ternopil' : Navchal'na kniga, Bogdan, 2006, S.48-52.
20. <http://sportizdorove.ru/fizicheskaya-kultura-i-sport/fizicheskoe-vospitanie-i-sport-3.html>. Физическая культура и спорт. — С. 3-5..

УДК 796.015.132:796.323.2 – 056.263

Олександр Пікінер
Дніпропетровський державний університет фізичної культури і спорту
м. Дніпропетровськ

РІВЕНЬ ФІЗИЧНОЇ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ БАСКЕТБОЛІСТІВ З ВАДАМИ СЛУХУ

Раціональність побудови тренувального процесу визначається співвідношенням засобів та методів, що використовуються в процесі підготовки, а також значущістю основних компонентів у змагальному результаті спортсменів.

Мета дослідження - визначити рівень фізичної та функціональної підготовленості баскетболістів з вадами слуху.

Аналіз рівня спеціальної фізичної та функціональної підготовленості баскетболістів дозволив виявити значущі взаємозв'язки між спортивними результатами, показниками фізичних якостей і функціональним станом системи зовнішнього дихання і серцево-судинної системи. Встановлено, 2 фактори: «фізично-функціональний» та «резервний», що визначають ефективність змагальної діяльності спортсменів, а також відсоткове навантаження на кожний з факторів: 86,7% та 7,7% відповідно.

Ключові слова: факторний аналіз, фізична підготовка, рівень фізичної та функціональної підготовленості, спортсмени-баскетболісти з порушенням слуху, навчально-тренувальний процес.

Пікінер Олександр. Уровень физической и функциональной подготовленности баскетболистов с нарушениями слуха.

Раціональність построения тренировочного процесса определяется соотношением средств и методов, используемых в процессе подготовки, а также значимостью основных компонентов в соревновательном результате спортсменов.

Цель исследования - выявить уровень физической и функциональной подготовленности баскетболистов с нарушениями слуха.

Анализ уровня специальной физической и функциональной подготовленности баскетболистов позволил выявить значимые взаимосвязи между спортивными результатами, показателями физических качеств и функциональным состоянием системы внешнего дыхания и сердечно-сосудистой системы. Установлено 2 фактора: «физико-функциональный» и «резервный», определяющие эффективность соревновательной деятельности спортсменов, а также процентную нагрузку на каждый из факторов: 86,7% и 7,7% соответственно.

Ключевые слова: факторный анализ, физическая подготовка, уровень физической и функциональной подготовленности, спортсмены-баскетболисты с нарушением слуха, учебно-тренировочный процесс.

Pikiner Aleksandr. Level of physical and functional basketball athletes hearing impaired.

Rationality construction of training process defined by means and methods used in preparation for, and importance of basic components in the resulting competitive athletes.

Objective: to identify the main components that determine the level of physical fitness and functional basketball hearing impairments.

For the purpose of rational construction of training process defined level of physical qualities, functional state of the cardiovascular system and the external breathing, conducted a factor analysis, which included identifying key components of the structure of physical fitness basketball athletes with impaired hearing analyzer that achieves the appropriate level of technical training in a competitive activity.

The assessment of general and special physical fitness enabled state underdevelopment of physical qualities deaf basketball athletes both general and specific. The low level of physical fitness can be caused by the structure of the primary defect, secondary disabilities that have athletes with hearing impairments, inadequate level of functional fitness, which in turn requires viewing the content and structure of the training process athletes differentiation of physical preparation, depending on qualifications